# CORELAȚIA „NOUA ORDINE MONDIALĂ” – „ARHITECTURA GEOPOLITICĂ”

*Svetlana CEBOTARI*

Astăzi, la începutul sec. al XXI-lea, când ordinea mondială se conturează în jurul unor poli de putere, este de observat faptul că ambițiile actorilor internaționali s-au modificat. Destrămarea ex-URSS-ului, extinderea UE și a NATO, toate acestea pot servi drept motiv al examinării noilor relații apărute pe mapamond.

Studiul ordinii mondiale ocupă un loc important în teoria relațiilor internaționale, axat pe schimbarea și afirmarea tiparelor de interacțiune dintre entitățile politice pe arena mondială. În cel mai general sens, ordinea înseamnă organizare și, prin urmare, interacțiunea unor elemente conform unui model. Considerând statele principalii actori ai sistemului internațional modern, ordinea mondială presupune existența unor modele de interacțiune interstatală care asigură securitatea relativă a statelor, mediul internațional. Această stabilitate se axează pe reguli de comportament internațional. Majoritatea actorilor consideră că aceste reguli, indiferent de caracterul formal sau informal, sunt elaborate și impuse de către cei mai semnificativi actori din sistemul internațional. Dinamica competiției economice și a rivalităților militare dintre marile puteri din sistem atribuie ordinii mondiale un caracter fluid și schimbător. În acest context, se poate de vorbit despre apariția, decăderea și, în ultimă instanță, prăbușirea ordinii mondiale, aceasta

din urmă având loc dintr-o anumită perspectivă nu doar teoretică, dar și practică, iar evenimentele din Ucraina demonstrează această afirmație. Ordinea mondială, examinată prin prisma dimensiunii orizontale a interacțiunii interstatale, presupune privilegiile marilor puteri, care se luptă, impun și modifică tipare de interacțiune și norme de conduită ale sistemului internațional.

Polaritatea este termenul utilizat de obicei în literatura de specialitate (de orientare preponderent realistă) pentru a defini structura relațiilor dintre principalii actori din sistem care asigură menținerea unei ordini mondiale. Când este folosită în raport cu ordinea mondială, polaritatea scoate în evidență ierarhizarea marilor puteri în sistem într-o anumită perioadă istorică. În funcție de modul în care sunt structurate relațiile de putere din sistemul internațional, se poate de vorbit de ordine mondială unipolară – ordinea mondială este asigurată de o singură supraputere, bipolară – ordinea mondială este asigurată de două supraputeri care domină întreaga agendă internațională și politica mondială, și multipolară – în care există un grup compus din trei și mai multe puteri [3, p.312-313].

Evenimentele din Ucraina, anexarea de către Rusia a Crimeii semnifică sfârșitul perioadei de 25 de ani în care Rusia își ia revanșa pentru frustrarea, regresul său politic și economic pe arena internațională [2]. De asemenea, evenimentele ce au avut loc în Siria în 2013 au pus începutul sfârșitului noii ordini mondiale [3]. Noua ordine mondială stabilită după colapsul URSS își trăiește ultimele clipe. Este momentul când SUA practic se desparte de dominarea pe arena internațională [4], se pune baza unei noi arhitecturi geopolitice, care presupune transformarea geopolitică a unei părți a spațiului postsovietic, dezicerea, refuzul structurii vechi și aderarea la o structură nouă de bază. În circuitul științific, termenul de „arhitectură geopolitică" este introdus pentru prima dată la 28-29 octombrie 2006, în cadrul seminarului internațional – „Noua arhitectură a politicii mondiale'', desfășurat la Piemonte, Italia, sub președinția ex-liderului de la Kremlin – M.Gorbaciov [7].

În discursul privind securitatea internațională, din 10 februarie 2007, în cadrul conferinței de la Munchen, V.Putin, președintele Federației Ruse, readuce Rusia pe arena internațională, pronunțându-se împotriva ordinii unipolare și considerând benefică pentru relațiile internaționale actuale prezența mai multor centre de putere. De asemenea, președintele Rusiei se pronunță împotriva extinderii NATO spre Est. Lumea unipolară este lumea unui singur stăpân, a unui singur suveran, care nu are nimic comun cu democrația, deoarece însăși democrația presupune existența majorității care ține cont de interesele și părerile minorităților [6]. Astfel, în opinia unor experți occidentali, anul 2007 poate fi considerat anul în care s-a pus baza creării unei noi arhitecturi globale.

Actualmente, relațiile internaționale sunt caracterizate prin trecerea de la o lume unipolară la o lume multipolară, iar conform opiniei lui F.Gerbasi,

factorii care au cauzat aceste schimbări sunt: 1) SUA, ca supraputere, pierde din influență în spațiul european, dar și pe arena mondială, fiind confruntată pe scena politică de alți actori – noi centre de putere; 2) Restabilirea puterii pe arena internațională a Federației Ruse, odată cu venirea lui V.Putin; 3) Prețurile înalte la carburanți au dus la majorarea importanței statelor deținătoare de petrol – Caucaz Armenia, Azerbaidjan, Georgia; Asia Centrală-Kazahstan, Uzbekistan, Turkmenistan, Kîrgîzstan, Tadjikistan, și a statelor din Orientul Apropiat și Mijlociu – Israel, Turcia, Iran, Pakistan, Afganistan; 4) Pe arena internațională apar noi actori geopolitici, ca – BRICS (Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud), actori care dețin influență pe arena internațională, ALC-ul (America Latină și Caraibele) – regiune bogată în resurse naturale, dar care mai este caracterizată prin probleme, precum sărăcia, inegalitatea, fragmentarea politică; 5) Stabilirea unei guvernări pe arena internațională axată pe cooperare și colaborare în cele mai diverse sfere – lupta contra terorismului, combaterea crimei transnaționale organizate, trafic de persoane, comerțul cu droguri, ameliorarea sistemului internațional financiar, lupta împotriva poluării mediului înconjurător [1].

Odată cu revenirea Federației Ruse și a impunerii influenței sale pe arena internațională alături de alți actori, se conturează o nouă linie de demarcație în Europa, necunoscută după finisarea războiului rece. Drept exemplu poate servi Ucraina și Republica Moldova, care se află în centrul acestui joc geopolitic, ba chiar și poate fi considerat drept cauză a acestuia.

Arhitectura geopolitică a fost și este subiectul a numeroase interpretări sub aspectul definirii obiectului de studiu. *Arhitectura geopolitică* desemnează relația dintre politică și geografie, demografie și economie, făcând referire, în special, la incidențele acestor domenii asupra relațiilor internaționale ale unui stat, devenind domeniul de studiu al combinațiilor dintre factorul geografic și cel politic în determinarea poziționării unei țări față de vecinii săi, de regiune, de ceilalți actori internaționali. Dacă prima parte a termenului ,,geo" face trimitere la o coordonată concretă (spațiu, loc, poziție, coordonate zonale, regionale, climă, evoluție, istorie), cel de-al doilea constituent – ,,politica", introduce echivocul, întrucât domeniul politicii este unul nedefinit în mod unitar. De comun acord, comunitatea academică utilizează această parte a termenului, în sensul relațiilor de putere (cauze și efecte, influențe și reacții, jocuri de putere, sfere de influență, hegemonie etc...) ale unui actor internațional în raport cu ceilalți actori [5, p. 214-215]. Astfel, revenind la analiza conceptului de ,,arhitectură geopolitică", putem considera că este unul dintre cele mai recente concepte. Apariția sa este, poate, unul dintre puținele evenimente revoluționare din sfera relațiilor internaționale. Conceptul de ,,arhitectură geopolitică" a devenit, astfel, inevitabil: este una din categoriile organizatoare ale relațiilor internaționale contemporane.

Ca rezultat, conceptul de „arhitectură geopolitică” poate fi definit şi înţeles ca practica localizării puterii (economică, politică, demografică...) şi dominaţiei, a colaborării, consensului, soluţiilor şi conflictelor care sunt amplasate într-o porţiune determinată de teritoriu, care, la rândul său, poate fi o arenă, intersecţie în care se întâlnesc strategiile, interesele, retorica diferitor actori (state, organizaţii internaţionale, organizaţii regionale...). În această interpretare, apreciem „arhitectura geopolitică’’ drept relaţiile internaţionale trecute, prezente şi viitoare, din perspectiva influenţei actorilor geopolitici într-un anumit spaţiu. Ordinea mondială presupune organizare, interacţiunea unor elemente conform unui model, interacţiunea statelor în baza modelelor stabilite de către actorii cei mai semnificativi ai sistemului internaţional, care asigură securitatea relativă a statelor, mediul internaţional predictibil şi realizarea scopurilor primare ale naţiunilor şi ale omenirii ca întreg.

***Referinţe:***


1. GERBASI, F. *El nuevo multilateralismo regional, Venezuela y los conflictos geopolíticos en América Latina*. Instituto Latinoamericano de Investigaciones Sosiales. Caracas, mayo, 2012, p.2-4. www.ildis.org.ve
2. *La Russie a-t-elle mis fin au „Nouvel Ordre mundial”*. http://www.egaliteetreconciliation.fr/La-Russie-a-t-elle-mis-fin-au-Nouvel-Ordre-mondial-24970.html
3. MIROIU, A., UNGUREANU, R. *Manual de Relaţii Internaţionale*. Iaşi: Polirom, 2006.
4. POSNER, E. *Lo siento EE.UU., pero el nuevo orden mundial está muerto*. http://actualidad.rt.com/actualidad/view/127480-eeuu-nuevo-orden-mundial-morir
5. ŢĂRANU, M. *Geopolitica. Concepte şi teorii social-politice*. Iaşi: Institutul European, 2011.
6. *Выступление и дискуссия на Мюнхенской конференции по вопросам политики безопасности*. http://www.newsru.com/world/12feb2007/putin.html)
7. http://www.gorby.ru/presscenter/news/show_25388/